C/2024/491

2024 1 23

P9_TA(2023)0248

Padėtis Nikaragvoje

2023 m. birželio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Nikaragvoje (2023/2743(RSP))

(C/2024/491)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Nikaragvos, ypač į 2021 m. gruodžio 16 d. rezoliuciją dėl padėties Nikaragvoje ([1]), 2022 m. birželio 9 d. rezoliuciją dėl naudojimosi teisingumu kaip represine priemone Nikaragvoje ([2]) ir 2022 m. rugsėjo 22 d. rezoliuciją dėl Nikaragvos, ypač vyskupo Rolando Álvarezo suėmimo ([3]),

— atsižvelgdamas į Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai ir jo atstovo spaudai pareiškimą dėl Nikaragvos, ypač į 2022 m. rugpjūčio 4 d. pareiškimą dėl radijo stočių uždarymo ir pilietinės visuomenės organizacijų panaikinimo, 2023 m. vasario 10 d. pareiškimą dėl politinių kalinių paleidimo, 2023 m. vasario 16 d. pareiškimą dėl politinių oponentų pilietybės panaikinimo ir 2023 m. balandžio 18 d. pareiškimą dėl penktųjų visoje šalyje vykusių protestų metinių,

— atsižvelgdamas į Susitarimą, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Centrinės Amerikos asociacija ([4]),

— atsižvelgdamas į Tarybos reglamentus ir sprendimus dėl ribojamųjų priemonių, nukreiptų prieš šiurkščius žmogaus teisių pažeidimus ir prievartą Nikaragvoje, ir į 2022 m. spalio 13 d. Tarybos sprendimą, kuriuo šios sankcijos pratęstos iki 2023 m. spalio 15 d. ([5]),

— atsižvelgdamas į 2023 m. kovo 2 d. JT žmogaus teisių ekspertų grupės Nikaragvos klausimais (GHREN) ataskaitą,

— atsižvelgdamas į JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro atstovo spaudai 2022 m. gegužės 9 d. ir 2023 m. birželio 2 d. pareiškimus,

— atsižvelgdamas į 2023 m. vasario 8 d. Managvos apeliacinio teismo pirmosios baudžiamųjų bylų kolegijos sprendimą dėl 222 valstybės išdavikų deportavimo ir į 2023 m. vasario 15 d. Managvos apeliacinio teismo pirmininko pareiškimą dėl kaltinimų, pareikštų 94 valstybės išdavikams,

— atsižvelgdamas į Amerikos šalių žmogaus teisių komisijos pareiškimus, ypač į 2023 m. vasario 13 d. pareiškimą, kuriame palankiai vertinamas politinių kalinių paleidimas Nikaragvoje, tačiau atmetamas savavališkas pilietybės atėmimas, 2023 m. vasario 17 d. pareiškimas, kuriame smerkiamas žmogaus teisių pažeidimų eskalavimas Nikaragvoje, ir 2023 m. balandžio 18 d. pareiškimas, kuriuo pažymima, kad praėjo penkeri metai nuo žmogaus teisių krizės Nikaragvoje pradžios,

— atsižvelgdamas į Specialiojo Nikaragvos stebėsenos mechanizmo ataskaitas,

— atsižvelgdamas į 1966 m. Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, JT standartines minimalias elgesio su kaliniais taisykles (Nelsono Mandelos taisyklės), 2010 m. JT elgesio su kalinčiomis moterimis ir moterims pažeidėjoms taikomų priemonių, nesusijusių su laisvės atėmimu, taisykles (Bankoko taisykles) ir 1969 m. Vienos konvenciją,

— atsižvelgdamas į 1984 m. JT konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą,

([1]) OL C 251, 2022 6 30, p. 134.
([2]) OL C 493, 2022 12 27, p. 100.
([3]) OL C 125, 2023 4 5, p. 76.
([4]) OL L 346, 2012 12 15, p. 3.
([5]) OL L 268, 2022 10 14, p. 22.

— atsižvelgdamas į 1948 m. Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją ir 1969 m. Amerikos žmogaus teisių konvenciją (San Chosė paktą),

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 ir 4 dalis,

A. kadangi nuo 2018 m. Nikaragvos režimas sistemingai, pakartotinai ir savavališkai kalina, persekioja ir baugina kandidatus į prezidentus, opozicijos lyderius ir religinius vadovus, taip pat studentų ir kaimo vietovių lyderius, čiabuvių tautas, LGBTI asmenis, žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus, pilietinės visuomenės organizacijas, verslo atstovus ir visus kitus kritišką nuomonę šalyje reiškiančius asmenis; kadangi padėtis Nikaragvoje ir toliau blogėja;

B. kadangi nuo 2018 m. balandžio mėn. vykdomi žmogaus teisių pažeidimai nėra pavienis reiškinys, o veikiau dinamiško proceso, kuriuo panaikinama valdžių padalijimas ir demokratinės garantijos ir valdžia visiškai sutelkiama Nikaragvos Respublikos prezidento ir viceprezidento rankose, rezultatas;

C. kadangi 2023 m. vasario 9 d. D. Ortegos ir R. Murillo režimas į Jungtines Amerikos Valstijas deportavo 222 savavališkai sulaikytus politinius kalinius, įskaitant politinius veikėjus, buvusius galimus kandidatus į 2021 m. prezidento rinkimus, žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus ir 2018 m. protestuose dalyvavusius asmenis; kadangi visi jie buvo paskelbti valstybės išdavikais ir iš jų buvo atimta pilietybė;

D. kadangi vyskupas Rolando Álvarez atsisakė būti ištremtas iš Nikaragvos ir 2023 m. vasario 10 d. buvo nuteistas 26 metų laisvės atėmimo bausme ir iš jo buvo atimta pilietybė ir politinės teisės po to, kai jis buvo nuteistas dėl kaltinimų išdavyste, kenkimu nacionaliniam vientisumui ir melagingų naujienų skleidimu; kadangi Rolando Álvarez šiuo metu yra laikomas La Modelo kalėjime ir nuo 2023 m. kovo 25 d. jam neleidžiami jokie pasimatymai; kadangi, nepaisant Bažnyčios tarpininkaujančiojo vaidmens per 2018 m. nacionalinį dialogą, susidorojimas su ja tebesitęsia: buvo išsiųstos vienuolės ir suimti keli kunigai ir Bažnyčios darbuotojai; kadangi balandžio mėn. Vatikanas uždarė savo ambasadą Nikaragvoje po to, kai šalies režimas pasiūlė sustabdyti diplomatinius santykius;

E. kadangi, be Rolando Álvarezo, 2023 m. balandžio 30 d. ne mažiau kaip 46 politiniai kaliniai, įskaitant kai kuriuos nuo 2018 m. sulaikytus asmenis, tebėra įkalinti nepriimtinomis sąlygomis po to, kai jiems buvo surengti uždari teismo procesai, per kuriuos nebuvo užtikrintos jokios garantijos dėl teisingo bylos nagrinėjimo; kadangi ši valstybės represijų sistema buvo sukurta teisminėms institucijoms aiškiai nuolaidžiaujat;

F. kadangi 2023 m. vasario 15 d. iš dar 94 politinių oponentų buvo atimta pilietybė ir areštuotas turtas po to, kai jie buvo apkaltinti sąmokslu pakenkti nacionaliniam vientisumui ir skleidžiant klaidingą informaciją; kadangi maždaug trečdalis jų yra likę Nikaragvoje;

G. kadangi kelios šalys pasiūlė suteikti pilietybę arba laikiną apsaugą Nikaragvos piliečiams, kurie dėl Danielio Ortegos ir Rosario Murillo režimo prarado pilietybę; kadangi Ispanija pasisiūlė gauti jos pilietybę 222 tremtiniams;

H. kadangi 2023 m. gegužės mėn. pranešta, kad 63 žmonės visoje šalyje buvo savavališkai sulaikyti ir apkaltinti sąmokslu pakenkti nacionaliniam vientisumui ir melagingų naujienų skelbimu – tai kaltinimai, kuriuos režimas naudoja kritikams nutildyti;

I. kadangi 2023 m. gegužės 9–11 d. Nikaragvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad 26 režimą kritikuojantys teisininkai ir notarai, įskaitant kai kuriuos žymiausius šalies žmogaus teisių gynėjus, nebegali verstis teisininko veikla Nikaragvoje;

J. kadangi nuo 2018 m. balandžio mėn. Nikaragvos vyriausybė uždarė daugiau kaip 3 300 ne pelno organizacijų ir fondų, įskaitant moterų organizacijas ir su Katalikų bažnyčia susijusias organizacijas, ir daugybę žmonių paliko be galimybės gauti jų teikiamas paslaugas ar paramą; kadangi, siekiant nuslopinti studentų nepasitenkinimą, buvo panaikintas kelių universitetų teisinis statusas; kadangi žiniasklaidos priemonės taip pat buvo priverstos nutraukti veiklą;

K. kadangi 2023 m. birželio 9 d. Nikaragvos vyriausybė konfiskavo turtą, priklausantį 222 politiniams kaliniams, kurie tų metų vasario mėn. buvo priversti išvykti iš šalies po to, kai buvo nuteisti už „veiksmus, nukreiptus prieš tautos suverenitetą, nepriklausomybę ir apsisprendimą“;

L. kadangi, kaip nurodė JT vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras, žmogaus teisių gynėjų ir disidentų pilietybės panaikinimas dėl savavališkų priežasčių pažeidžia tarptautinę teisę, ypač Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 15 straipsnį, 1954 m. Konvenciją dėl asmenų be pilietybės statuso ir 1961 m. Konvenciją dėl asmenų be pilietybės skaičiaus mažinimo; kadangi Nikaragva yra visų pirmiau minėtų priemonių šalis;

M. kadangi GHREN paskelbė savo pirmąją ataskaitą dėl padėties Nikaragvoje, kurioje aprašoma, kaip, sulaikydami, apklausdami ir kalindami politinius oponentus, policijos pareigūnai, nacionalinės kalinimo įstaigų sistemos darbuotojai ir režimą palaikančių ginkluotų grupuočių nariai vykdė neteisminės egzekucijas, savavališkus sulaikymus ir fizinius ir psichologinius kankinimus, įskaitant, be kita ko, seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties;

N. kadangi 2022 m. rugsėjo 28 d. Nikaragvos režimas priėmė niekuo nepagrįstą sprendimą išsiųsti ES delegacijos Nikaragvoje vadovą ir nutraukti diplomatinius ryšius su Nyderlandų Karalyste; kadangi ES į tai reagavo tokiu pačiu būdu – paskelbė Nikaragvos Respublikos misijos ES vadovą *persona non grata*;

O. kadangi 2022 m. dėl politinės, socialinės, žmogaus teisių ir ekonominės krizės padidėjo į kitas šalis migruojančių Nikaragvos piliečių srautas; kadangi nuo 2018 m. į Kosta Riką kaip prieglobsčio prašytojai arba pabėgėliai pabėgo daugiau kaip 192 000 Nikaragvos piliečių; kadangi dėl šios tendencijos gali būti pakenkta Kosta Rikos prieglobsčio sistemai ir gali būti perkrauti paramos tinklai šalyje;

P. kadangi nuo neteisėto, neišprovokuoto ir nepateisinamo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pradžios D. Ortegos ir R. Murillo režimas priimant JT rezoliucijas sistemingai rėmė Rusijos režimą; kadangi Rusija parėmė Nikaragvą karine įranga, o šalyje ir toliau yra dislokuojamos Rusijos karinės pajėgos; kadangi keliais Rusijos ir Nikaragvos pasirašytais memorandumais dar labiau patvirtinami aiškūs įrodymai, kad D. Ortegos ir R. Murillo režimas ir Putino režimas palaiko tvirtus santykius ir remi vienas kitą;

1. griežtai smerkia Nikaragvos režimo plačiai vykdomus sistemingus ir tyčinius žmogaus teisių pažeidimus savo gyventojų atžvilgiu vien dėl politinių priežasčių; pabrėžia, kad, kaip nurodė JT žmogaus teisių ekspertų grupė Nikaragvos klausimais, šie pažeidimai prilygsta nusikaltimams žmoniškumui; smerkia režimo taikomą gyventojų nutildymo praktiką; dar kartą patvirtina savo solidarumą su Nikaragvos gyventojais ir nuolatinę bei tvirtą paramą jiems;

2. atkreipia dėmesį į tai, kad buvo paleisti 222 politiniai kaliniai, tačiau smerkia Nikaragvos režimo sprendimą juo deportuoti, panaikinti jų pilietybę ir pilietines bei politines teises, įšaldyti jų turtą ir konfiskuoti jų nekilnojamąjį turtą; primena Nikaragvos valdžios institucijoms, kad pagal tarptautinę teisę draudžiama savavališkai atimti pilietybę, ir ragina Nikaragvos valdžios institucijas nedelsiant atšaukti šiuos veiksmus ir nutraukti politiškai motyvuotą disidentų ir žmogaus teisių gynėjų persekiojimą ir represijas prieš juos;

3. reiškia susirūpinimą dėl pilietinės mirties, kurią patiria asmenys, kuriems buvo atimta pilietybė, tačiau kurie liko Nikaragvoje; ragina Nikaragvos vyriausybę užtikrinti Nikaragvoje likusių žmogaus teisių gynėjų, įskaitant, be kita ko, Vilma Nuñez de Escorcia, gyvybę ir neliečiamumą;

4. reiškia susirūpinimą dėl asmenų, kurie buvo deportuoti, artimųjų padėties Nikaragvoje ir asmenų, kurie lieka šalyje ir yra persekiojami, taip pat jų šeimų padėties; pabrėžia, kad reikia palengvinti šeimos susijungimo procesus; be to, pabrėžia, kad svarbu stebėti 222 Nikaragvos gyventojų, kurie iš pradžių buvo išsiųsti į JAV, ir asmenų, kuriems buvo atimta pilietybė, gerbūvį;

5. ragina įrodyti, kad vyskupas Rolando Alvarezas gyvas; pakartoja savo raginimą nedelsiant ir besąlygiškai paleisti jį ir visus savavališkai sulaikytus politinius kalinius, opozicijos aktyvistus, žmogaus teisių ir aplinkos gynėjus, katalikų bažnyčios narius ir žurnalistus, taip pat panaikinti jiems taikytas procedūras ir jiems paskelbtus nuosprendžius, taip pat užtikrinti saugų visų pabėgėlių ir ištremtų asmenų grįžimą;

6. smerkia nuolatinę psichologinę ir fizinę prievartą, su kuria susiduria visi sulaikytieji policijos ir kalėjimų institucijų, nuo kurios ypač nukenčia moterys ir LGBTI bendruomenės nariai; smerkia padėtį, kai kai kurie iš jų laikomi be teisės kreiptis į savo advokatus, šeimas ar naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis; reikalauja, kad šeimos būtų informuojamos apie sulaikytų artimųjų sveikatos būklę; primena Nikaragvos režimui jo pareigą užtikrinti, kad sulaikymo sąlygos atitiktų tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje ir standartus, pvz., JT standartines minimalias elgesio su kaliniais taisykles (Nelsono Mandelos taisykles);

7. reiškia susirūpinimą dėl manipuliavimo baudžiamąja teise ir teisingumo sistemos naudojimo kaip priemonės kriminalizuoti naudojimąsi pilietinėmis ir politinėmis teisėmis bei religijos ir tikėjimo teisės; ragina panaikinti nuo 2018 m. priimtus ribojamuosius įstatymus, kuriais nepagrįstai kėsinamasi į pilietinę ir demokratinę erdvę; ragina Nikaragvos valdžios institucijas puoselėti ir gerbti žmogaus teises ir leisti Nikaragvos žmonėms naudotis savo pilietinėmis ir politinėmis teisėmis; primygtinai ragina Nikaragvos valdžios institucijas leisti tarptautinėms organizacijoms ir pilietinės visuomenės organizacijoms nevaržomai patekti į šalį;

8. ragina Nikaragvos režimą nutraukti savavališką nevyriausybinių organizacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų uždarymą ir atkurti teisėtumo statusą visoms savavališkai uždarytoms organizacijoms, politinėms partijoms, religinėms organizacijoms, žiniasklaidos asociacijoms ir žiniasklaidos priemonėms, universitetams ir žmogaus teisių organizacijoms, taip pat grąžinti visą nepagrįstai atimtą jų nuosavybę, turtą, dokumentus ir įrangą ir atkurti jų teisėtą teisinį statusą;

9. ragina ES ir jos valstybes nares įtraukti konkrečias garantijas dėl žmogaus teisių laikymosi skiriant ES lėšas, įskaitant atvejus, kai šios lėšos skiriamos per daugiašales ir finansines institucijas, pvz., Centrinės Amerikos ekonominės integracijos banką, ir vykdyti griežtą stebėseną siekiant užtikrinti, kad šiomis lėšomis nebūtų prisidedama prie Nikaragvos režimo stiprinimo;

10. pabrėžia ir palankiai vertina pagrindinį vaidmenį, kurį Nikaragvoje atlieka pilietinė visuomenė, žmogaus teisių ir aplinkos gynėjai, katalikų bažnyčia ir žurnalistai; prašo Europos išorės veiksmų tarnybos ir Komisijos stiprinti nuolatinį dialogą su jomis, stiprinti mechanizmus, kuriais būtų remiamas jų gyvybiškai svarbus darbas, ir atidžiai stebėti padėtį vietoje, be kita ko, stebint teismo procesus ir lankant opozicijos lyderius bei vyriausybės kritikus kalėjime arba namų arešte; ragina ES ir jos valstybes nares naudotis visomis turimomis priemonėmis, įskaitant vizas, siekiant palengvinti žmogaus teisių gynėjų ir kitų asmenų, kuriems gresia pavojus, judumą ir užtikrinti jų darbo tęstinumą;

11. ragina Komisiją, Europos išorės veiksmų tarnybą ir valstybes nares didinti paramą šiuo metu tremtyje esančios Nikaragvos opozicijos nariams, taip pat toliau glaudžiai bendradarbiauti su šalimis, priimančiomis daug migrantų, bėgančių iš Nikaragvos režimo, visų pirma Kosta Rika, ir jas remti; prašo Komisijos ir valstybių narių per savo vystomojo bendradarbiavimo agentūras parengti ir palengvinti konkrečias programas, skirtas Nikaragvos jaunimo ir studentų, kuriems buvo atimta teisė į mokslą, švietimo plėtrai remti;

12. ragina ES remti ir aktyviai dalyvauti bet kokioje prasmingo nacionalinio dialogo perspektyvoje ir toliau primygtinai reikalauti, kad būtų nustatytos *sine qua non* dialogo sąlygos, įskaitant savavališkai sulaikytų politinių kalinių paleidimą, teisinės valstybės ir laisvių atkūrimą, represijų ir baimės nutraukimą, politinių partijų ir organizacijų, kurios buvo savavališkai uždraustos, teisinio statuso atkūrimą, grąžinimą iš tremčių be išimties ir su visomis garantijomis, tarptautinių žmogaus teisių institucijų grąžinimą į šalį ir laisvų, sąžiningų bei skaidrių rinkimų surengimą;

13. ragina Nikaragvos režimą įgyvendinti GHREN ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, taip pat JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro rekomendacijas; primygtinai ragina Nikaragvos institucijas nutraukti nebaudžiamumą už sunkius žmogaus teisių pažeidimus ir piktnaudžiavimus bei suteikti aukoms galimybę kreiptis į teismą ir gauti visišką žalos atlyginimą; palankiai vertina GHREN įgaliojimų atnaujinimą ir prašo, kad ES ir jos valstybės narės toliau remtų jos gyvybiškai svarbų darbą;

14. atkreipia dėmesį į naudojimąsi teismais kaip priemone ir teisėjų bendrininkavimą šiuo atžvilgiu; pakartoja savo raginimą nedelsiant įtraukti teisėjus ir prokurorus į asmenų, kuriems ES taiko sankcijas, sąrašą ir išplėsti asmenų ir subjektų, kuriems taikomos sankcijos, sąrašą, į jį įtraukiant Danielį Ortegą ir jo artimos aplinkos asmenis;

15. pabrėžia, kad būsimas ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos (CELA) aukščiausiojo lygio susitikimas suteikia galimybę laikytis teisinės valstybės, demokratijos ir žmogaus teisių principų, ir ragina visus dalyvius laikytis šių principų; atkreipia dėmesį į tai, kad tai nebus įmanoma be tikrai skaidrios, visapusiškos ir prasmingos pilietinės visuomenės įtraukties; ragina ES ir CELAC aukščiausiojo lygio susitikime paskelbti pareiškimą, kuriame būtų reikalaujama deramai gerbti žmogaus teises abiejuose regionuose, ypač Nikaragvoje; primena, kad, atsižvelgiant į ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimą, Nikaragva turi laikytis šių principų ir juos įtvirtinti; pakartoja savo reikalavimą, kad, atsižvelgiant į dabartines aplinkybes, būtų taikoma asociacijos susitarimo demokratinė sąlyga;

16. ragina valstybes nares remtis GHREN surinktais įrodymais apie Nikaragvos valdžios institucijų įvykdytus nusikaltimus žmoniškumui ir remti nebaudžiamumo Nikaragvoje panaikinimą, be kita ko, pradedant oficialius tyrimus ir imantis teisinių veiksmų prieš atsakingus asmenis naudojantis visuotine jurisdikcija; ragina valstybes nares kreiptis į Tarptautinį Teisingumo Teismą dėl Nikaragvos dėl JT konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą, kurios šalis yra Nikaragva, pažeidimo;

17. smerkia Nikaragvos režimo besąlygišką paramą Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą ir reiškia susirūpinimą dėl Rusijos karinės pagalbos siekiant toliau kontroliuoti Nikaragvos gyventojus; apgailestauja dėl didėjančios Nikaragvos izoliacijos nuo tarptautinės bendruomenės; smerkia agresyvią Nikaragvos valdžios institucijų retoriką; pakartoja, kad žmogaus teisių visuotinumo principas yra tarptautinės teisės kertinis akmuo;

18. pakartoja savo raginimą nedelsiant išduoti Alessio Casimirri Italijai;

19. prašo Pirmininkų sueigos leisti siųsti faktų nustatymo misiją padėčiai Nikaragvoje stebėti;

20. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Amerikos valstybių organizacijos generaliniam sekretoriui, Europos ir Lotynų Amerikos parlamentinei asamblėjai, Centrinės Amerikos Parlamentui, Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijai laikinai pirmininkaujančiai šaliai, Vatikanui ir Nikaragvos Respublikos vyriausybei ir parlamentui.